

OVERALT – ALLTID

Deres Majestet, forsvarssjef og forsvarsvenner;

Sjef Heimevernet, generalmajor Eirik Kristoffersen. Foto: OMS

Takk for invitasjonen til å gi en status på Heimevernet. Tidspunktet passer veldig bra for meg nå som det snart er fem måneder siden jeg tok over som sjef Heimevernet. Den tiden har jeg brukt til å reise til de elleve heimevernsdistriktene, besøke Heimevernets skole- og kompetansesenter på Dombås og å bli kjent med Heimevernsstaben i Elverum. Nå ser jeg frem til å presentere hvor Heimevernet står i dag sett opp mot langtidsplanen for Forsvaret og hvilke tiltak jeg ser som kan styrke Heimevernet enda mer.

Tradisjonen tro vil jeg sette av tid til spørsmål til slutt. Men – jeg vil selv stille det første spørsmålet allerede nå med en gang: *Hvorfor har Norge et heimevern?* Dere er herved utfordret til å komme med et svar på slutten av foredraget mitt.

Landmakt er selve kjernen i et sterkt forsvar. Konflikter oppstår mellom mennesker og avgjørelsene faller til slutt på landjorden – der folk lever og bor. Likevel må et forsvar ha et balansert forhold mellom landmakt, sjømakt og luftmakt. Det er evnen til å samvirke i fellesoperasjoner som gjør militærmakten sterkere. I lys av dette og de økonomiske rammene som er bevilget, er det ingen tvil om at Norge har tatt vanskelige, men kloke valg i langtidsplanen. Moderne kampfly, fartøyer over og under vann, en mekanisert brigade og evne til effektiv overvåkning er helt avgjørende for vår forsvarsevne. Nye trusler i cyberdomenet utfordrer også vårt forsvar. Men selv en teknologisk svært overlegen aktør vil slite med å lykkes uten et betydelig antall soldater på bakken – noe som mange av oss har erfart.

Grensene mellom fred, krise og krig er ikke alltid så lette å se og historien har vist at vi må være forberedt på det uventede. Nettopp derfor er Heimevernet et viktig bidrag til hele Forsvaret. Vi har lokale, mobiliserbare styrker som trener intensivt hvert år, som kjenner sin teig og normalsituasjonen i sitt område. Styrker som reagerer raskt og som kan anvendes i fredstid, i kriser og i krig. En styrke som har et stort volum og dermed en unik utholdenhet over tid. *Heimevernet er en billig investering i både forsvarsevne og forsvarsvilje.*

Heimevernet er soldater på bakken som kan reagere på uforutsigbare hendelser i hele landet. 40 000 organiserte menn og kvinner med våpen, samband og utstrakte nettverk er en faktor enhver mulig okkupant må ta hensyn til ved vurderinger av oss. Forsvaret er avhengig av en slik ressurs. Debatten om en fremtidig landmakt må derfor ikke bli en debatt om teknologi versus antall soldater, men et både og. Vi trenger å fornye teknologien, men vi trenger også soldater. Det vil fortsatt være sånn i Hæren, i Heimevernet og i spesialstyrkene at vi utruker våre soldater; vi har ikke systemer som bemannes av soldater.

Internasjonal interesse og alliert samarbeid

Lokale hjemmestyrker som en viktig del av homeland defense har fått fornyet interesse internasjonalt. Nylig ble jeg intervjuet av det velrennomerte nettstedet Defense One om hvordan Norge organiserer sin lokalt forankrede militære beredskapsorganisasjon Heimevernet. Jeg vektla følgende: (sitat) «*It's a force that can react to unpredictable developments.*» (sitat slutt). Og om noen dager vil Radio France International sende en reportasje fra Norge, der innholdet blant annet dreier seg om allmenn verneplikt og om Heimevernet.

Flere land har vist interesse for Heimevernet. Ett av dem er Polen, som i 2017 etablerte en betydelig territoriell forsvarsstyrke. Polske offiserer har vært på HV-skolen på Dombås og fått

nyttige tips til sin egen etablering og organisering. Polen har videre tatt initiativ til å etablere en ny arena for erfaringsutveksling mellom sjefer for heimevernsstyrker i Europa; en arena jeg ser frem til å delta på til høsten. Sverige på sin side gjeninnførte i fjor verneplikten. Det samme vurderer Frankrike, som i tillegg allerede har gjenopprettet sin nasjonalgarde. Dette gjøres for å møte dagens og morgendagens trusselbilde – et trusselbilde som blir stadig mer komplekst og uoversiktlig. Det gode samarbeidet med svenske, danske og baltiske heimevernsstyrker videreføres gjennom prosjektene Skandia – det skandinaviske samarbeidet – og SCANBAL – det skandinavisk-baltiske samarbeidet.

Norge er en småstat i militær sammenheng. Derfor er NATO-alliansen så viktig for oss. Alliert samarbeid og alliansens forpliktelser gjør oss sterke. Den kommende NATO-øvelsen Trident Juncture som gjennomføres senere i år, vil vise både solidariteten i NATO og underbygge troverdigheten til NATO. 31 deltakende nasjoner kommer til Norge for å øve med totalt ca. 35 000 soldater. Våre allierte vil landsettes både i havner og på flyplasser. Heimevernet vil i en slik situasjon ha en sentral rolle, og derfor også i denne øvelsen. Vi vil bidra til å sikre mottaket av de allierte styrkene. Styrkebeskyttelse av alliert materiell og personell både i selve mottaksområdet og langs fremføringsaksjer, er en av Heimevernets vesentlige oppgaver. Et godt eksempel ser vi i Trøndelag, der HV-12 i årevis har beskyttet styrker fra det amerikanske forsvaret til lands og til vanns. Under Trident Juncture deltar Heimevernet med ca. 1700 soldater under den to uker lange felttjenesteøvelsen. Mindre synlig, men minst like viktig er bidraget til mottak, styrkebeskyttelse og tilbakeføring før og etter øvelsen. Mottaket starter allerede over sommeren og vi forventer at de siste reiser hjem først rundt juletid. Heimevernet har et volum og en lokalkjennskap som er avgjørende for at Norge skal klare å være en god vertsnasjon for våre allierte. Heimevernet er derfor en sentral aktør for at våre allierte er best mulig forberedt hvis det skulle bli behov for støtte i fremtiden.

Besøk til distriktene

30. november i fjor tok jeg over kommandoen som sjef Heimevernet etter generalmajor Tor Rune Raabye. Etter overtakelsen prioriterte jeg å besøke samtlige HV-distrikter i vinter. Besøkene ble lagt til tidspunkter der distriktssjefene hadde sine samlinger med sine taktiske sjefer, altså sjefene for henholdsvis innsatsstyrkene og HV-områdene. Jeg fikk dermed møte så å si samtlige av alle Heimevernets drøyt 220 områdesjefer og de elleve distriktstabene. Videre besøkte jeg lagre og oppsettingssteder for å få et mest mulig korrekt bilde og en best mulig situasjonsforståelse av tilstanden internt i Heimevernet.

Hva bekreftet så mine første besøk til distriktene og områdene i HV-Norge? Jo, en rekke forhold som jeg i min militære karriere alltid har trodd *om* og erfart *med* Heimevernet. Jeg møtte dedikerte områdesjefer med stor helhetsforståelse – de ser det store bildet og sin plass i *hele* forsvaret av Norge. Områdesjefer med et operativt fokus og et lederskap der de løser oppdrag og tar vare på sine soldater. Jeg, distriktssjefene og områdesjefene var helt samstemte gjennom vårt fokus på å tenke lokal beredskap og arbeide hardt for at denne beredskapen er så høy som mulig. Holdningen til trening, øving og kurs kan beskrives som effektiv og holder en høy kvalitet. Sist, men ikke minst har jeg fått demonstrert så til de grader en genuin forsvarsvilje. Denne forsvarsviljen gjennomsyrrer alt områdesjefene gjør, det de står for og det de tror på. Jeg ble etter min rundreise rett og slett beroliget, ettersom det jo viser seg at både mine taktiske sjefer og jeg som sjef Heimevernet faktisk tenker likt rundt helt grunnleggende forhold.

Fellesutfordringene som mine underlagte sjefer trekker frem er *mer tid til trening, mer ammunisjon til skarpskyting, oppfylling med soldater og et ønske om forutsigbarhet i organisasjonen*. Dette viser hvor opptatt de er av å få mest mulig ut av den enheten de er sjef for. Det er god trening som sikrer samholdet i Heimevernet. Årlig trening er selve pulsslaget som holder avdelingene sammen og som sikrer beredskap.

Hvem er så denne områdesjefen som har påtatt seg et verv med mye ansvar for en beskjeden kompensasjon? Områdesjefen er en voksen kvinne eller mann med god samfunnsforståelse, godt engasjert i sitt lokalsamfunn, opptatt av beredskap. En som samarbeider med aktørene i «beredskapsfamilien», som vet hvor sivile ressurser kan hentes – det være seg alt fra hammer og

spiker til bygningsmaterialer, fartøy og gravemaskiner – en som kjenner det vi før kalte øvrigheta i by og i bygd. Han eller hun er den lokale offiseren som tenker sikkerhet og beredskap og som har et nettverk som kun kan etableres over tid og med lokal kunnskap.

Områdesjefen, med sine mannskaper og befal, er selve kjernen i Heimevernet. *Mennesker er mye viktigere enn materiell hos oss.*

Felles for soldaten i Heimevernet er at den enkelte kvinne og mann har en unik yrkeskompetanse og en livserfaring som Forsvaret kan nyttiggjøre seg i forbindelse med utdanning, trening og øvelser, men kanskje viktigst i krise og krig. *Derfor må og skal Heimevernet fortsatt investere i mennesker.*

Heimevernets skole- og kompetansesenter på Dombås er selve hjertet i Heimevernet. Skolen bygger kompetanse på spesielt befalssiden og offiserssiden, men gjennomfører også fagkurs innenfor for eksempel skarpskyting og sanitet. Kursene gjennomføres enten sentralt på Dombås eller ute i de elleve distriktene. Heimevernet må utdanne ca. 1000 befal i året, fordi vi ikke får tilført mange nok troppeførere fra de tre forsvarsgrenene. Flere av kursene våre, særlig innen lederskap, er noe som elevene nyttiggjør seg også i sin sivile hverdag på jobb og utenom arbeidstida – og som dermed kommer både sivile arbeidsgivere og lokalsamfunn til gode.

Menneskene i Heimevernet bekler stillinger i det sivile arbeidslivet på alle nivå og innen de aller fleste yrker; det være seg som daglig leder i små og mellomstore bedrifter, lege på et sykehus, dykker i oljenæringen, sjåfør på vogntog, lærer i barneskolen, sveiser på båtverft, skipper på tråler, kornbonde, rørlegger, førskolepedagog, lektor, journalist, murer – det er bare å liste opp. På fritida er mange ledere av skytterlaget, de er trenere i idrettslaget og de synger i koret. I kraft av sin jobb og sin lokale tilhørighet har de tilegnet seg kunnskap om det sivile samfunn som er avgjørende for Forsvaret i alle faser av en konflikt. Våre soldater i Heimevernet utgjør med andre ord titusener av øyne og øre – sensorer – som vet hva som er en normalsituasjon, eller ikke, på hjemstedet sitt. Å ha slike samfunnsborgere i uniform er helt uovertruffent for en nasjon – og en modell som også mange andre nasjoner ser nødvendigheten av i usikre tider.

I masteroppgaven «Beredskap på deltid», skrevet høsten 2017 av Inge Degnepoll i HV-09, heter det: *«Alle i Heimevernet har 12 måneders førstegangstjeneste, veldig mange av våre ledere har befalsskole og krigsskole. Det som er det unike er denne blandingen av sivil kompetanse de har, alt fra direktører til studenter. Dette blandet sammen med de militære ferdigheter gjør at de finner løsninger som er litt ukonvensjonelle, men som fungerer. Det passer godt i lokalsamfunnene de skal operere i. De kjenner hverandre og vet hva som er fremmed i området. De har et nettverk som både kan hente informasjon og spre informasjon. Med dette nettverket er det også mulig å trekke på lokale ressurser for å fikse ting...()... HVs egenart som både baserer seg på HVs historie og organisering har i seg potensialet for å motvirke eller dempe mange av de mekanismene som hemmer kreativitet i en militær organisasjon. Mer mangfoldig kompetanse, mindre fokus på karriere, en mer demokratisk tilnærming til lederskap og avgjørelser, mer deskriptive enn preskriptive regelverk, mindre autoritær omgangssform og en tradisjon for å løse oppdrag, som blir oppfatta som viktige, med knappe ressurser.»* Sitatet fra Inge Degnepoll oppsummerer selve kjernen i Heimevernets lokale beredskap.

Landmaktproposisjonen

5. desember i fjor vedtok Stortinget landmaktproposisjonen, og langtidsplanen var med det komplett. Hæren og Heimevernet skal videreutvikles i en moderne og fremtidsrettet landmakt som er relevant.

Langtidsplanen slår fast at Heimevernet skal bestå av:

- Elleve heimevernsdistrikter, som vi igjen har delt inn i over 220 heimevernsområder.

- 40 000 mannskaper og befal fordelt på tre tusen i innsatsstyrkene og 37 tusen i områdestrukturen.
- En heimevernsstab med et territorielt operasjonssenter på Terningmoen i Elverum. Operasjonssenteret har vært i drift siden i fjor høst og skal evalueres av Forsvarets operative hovedkvarter senere denne måneden – en evaluering jeg har stor tro på går bra. Det betyr at jeg fullt ut kan ta rollen som styrkesjef for Heimevernet underlagt Forsvarets operative hovedkvarter i den operative kommandokjeden.
- Et heimevern med enkelte maritime kapasiteter for blant annet overvåkning i kystsonen, ettersom sjøheimevernet er lagt ned.
- Heimevernskolen videreføres på Dombås og den har allerede fått underlagt Forsvarets kompetansesenter for objektsikkerhet.

Jeg er svært fornøyd med at HV fortsatt skal være **landsdekkende**. Derfor har jeg gjeninnført det gode gamle mottoet til Heimevernet; overalt – alltid. Heimevernet er tilstede over hele landet, selv om jeg har måttet gjøre klare prioriteringer med en struktur som er redusert til 40 000.

Vi vil i løpet av 2018 i stort være **omstilt** i henhold til langtidsplanen. Det betyr at sjøheimevernet allerede er nedlagt og strukturen som Heimevernet skal øve og trene i 2019 samsvarer med vedtakene. Heimevernet omstiller seg raskt. Vi er en særdeles endringsvillig organisasjon som lojalt omsetter vedtak til handling. Min og Heimevernsstabens viktigste oppgave til jeg står her igjen neste år, hvis jeg blir invitert, er derfor å få det som er besluttet til å virke.

Med færre antall hoder har jeg som sagt måttet gjøre noen klare prioriteringer og valg. Dette innebærer at enkelte heimevernsdistrikt får større reduksjoner enn andre. Jeg er imidlertid av den prinsipielle oppfatning at det er langt viktigere å opprettholde flest mulig av dagens heimevernsområder – dog med færre soldater i området – enn å legge ned hele HV-områder. Ved å opprettholde et størst mulig antall områder, bidrar det etter min klare oppfatning til å sikre grunnleggende forhold for beredskap som lokal forankring og tilhørighet. Videre at Forsvaret dermed har en etablert militær operativ organisasjonsstruktur å bygge på dersom Norge har behov for å øke antall soldater i en gitt situasjon – altså bygge opp styrkene igjen. For: fjerner vi HV-områder for godt, er konsekvensen ofte at vi må kvitte oss med høyst nødvendig infrastruktur – med alt fra bygninger og lagre til skytebaner. Vi vet av erfaring at det er svært dyrt å reanskaffe denne type infrastruktur – hvis i det hele tatt mulig i fremtiden.

Det blir i fremtiden en større **differensiering** mellom HV-distriktene lengst nord og de i resten av Norge når det gjelder utrustning og bevæpning. Det er politisk enighet om å styrke Heimevernet i nord. Kampkraften i HV-17 i Finnmark skal styrkes med nye våpensystemer som bærbart luftvern og panservern, og HV-17 skal få bedre mobilitet i form av lette terrengkjøretøy, snøscootere og beltevogner. Disse kapabilitetene vil skape en betydelig terskel mot en eventuell aggressor, men foreløpig er dette dessverre ikke anskaffet. I tillegg opprettes to nye innsatsstyrker for operasjoner i Finnmark; en tradisjonell innsatsstyrke som settes opp i regi av HV-08 i Agder og Rogaland, mens den andre er en mer spisset innsatsstyrke for fjernoppklaring.

Hæren og HV-17 skal inngå i et felles Finnmark landforsvar, som skal ha et helhetlig ansvar for ledelse og planlegging av landmilitære operasjoner i fylket. Utredning av løsninger som sikrer at dette gir ønsket merverdi pågår nå og arbeidet skal ferdigstilles før sommeren.

At Hæren og Heimevernet fortsetter som to selvstendige organisasjoner under hver sin sjef, er positivt. Hæren og Heimevernet er ikke overlappende, men utfyller hverandre ved at vi har forskjellige roller og oppgaver.

Fokusområder

I mine møter med HV-Norge legger jeg spesiell vekt på å belyse de mulighetene Heimevernet selv har for å utvikle oss videre innenfor rammen av landmaktproposisjonen. Her tenker jeg spesielt på tre forhold:

For det første er altså personell alltid viktigere enn materiell i Heimevernet, og derfor er det avgjørende med en struktur fylt opp av soldater! HV må *ikke* bli materielldrevet, for ellers struper vi driftsbudsjettet sakte, men sikkert dersom bevilgningene ikke øker. *HV skal investere i mennesker!* Selvsagt er vi avhengig av visse typer kritisk og forsvarsspesifikt materiell som uniformer, samband, våpen og ammunisjon, men det meste ut over det kan mine soldater skaffe når situasjonen krever det. Men: det er altså våre innsatsstyrkesjefer, områdesjefer, troppssjefer og lagførere som utgjør selve kjernen i kampkraften og den lokale beredskapsvevnen. Lokalt forankrede heimevernsområder med god sivil kompetanse og et solid nettverk er selve egenarten til Heimevernet og må forbli det. Derfor legger jeg særlig vekt på **beredskapsklare avdelinger** med evne til å reagere på det uforutsette på kortest mulig tid. Fra personellet blir innkalt til de er klare til strid skal det gå så kort tid som mulig. Prinsippet skal være selvoppsetting lokalt. Og vi vet av erfaring at personellet møter raskt når bjella ringer. Fra tid til annen evaluerer vi reaksjonsevnen vår gjennom ikke-varselede beredskapstester i HV-distriktene, og fellesnevneren er at store deler av HV-soldatene er på plass på oppsettingsstedet og klare til å løse oppdrag med våpen i hånd kun få timer etter de ble varslet. Forsvarets logistikkorganisasjon, FLO, gir oss utholdenhet når områdene først er satt opp. Jeg er derfor svært glad for det tette og gode samarbeidet med FLO.

Oppfylling av materiell er godt i gang som en del av Forsvarets satsing på å bygge grunnmuren. Her har Forsvarets logistikkorganisasjon gjort en formidabel innsats med å reparere og forsyne materiell, som i sum medfører at Heimevernet beveger seg i en stadig mer operativ retning. Nå må Heimevernet også fylle opp med nok personell og med riktig kategori personell. *Min klare hovedprioritet foruten Trident Juncture for Heimevernet i 2018 er derfor å løfte områdestrukturen, fordi områdestrukturen er selve grunnfjellet i Heimevernet og volumet for Forsvaret.* Innsatsstyrkene skal videreføres på det høye nivået de allerede holder, de har en meget god stridsevne og representerer i dag en betydelig ressurs for Heimevernet og for Forsvaret.

For det andre skal Heimevernet sine treninger først og fremst fokusere på stridsdriller og stridsteknikk. Hver HV-soldat skal først og fremst være en infanterist, en geværmann. Grunnleggende infanteritjeneste gir soldater som kan benyttes til mye. **Effektiv trening** av enkeltmann, lag og tropp i områdestrukturen og opp til kompaninivå hos innsatsstyrkene danner grunnlaget for den operative utnyttelsen av Heimevernet. Soldaten i Heimevernet er inne kun noen få dager i året, og da handler det om å utnytte tiden til fulle gjennom å trene effektivt. Etter noen dager med trening skal de alle reise hjem til sivilsamfunnet slitne og fornøyde, men ikke lei.

En viktig faktor for effektiv trening er innføringen av spesialistkorpset, som bidrar til et løft for trening og erfaringsoverføring, herunder kulturbygging, i avdelingene. Arbeidet med dette er kommet langt i områdestrukturen og gir allerede synlige resultater. For å sitere områdesjef Mads Tystad i HV-11 – Møre og Fjordane: *«Innføringen av ny ordning for militært tilsatte – OMT – innebærer at Forsvaret innfører et offiserskorps like mye som et befalskorps. Offiserene skal ikke lenger være instruktører, men konsentrere seg om planlegging og ledelse, mens spesialistene er instruktører.»* (sitat slutt). Vi er godt i rute med å innføre OMT i Heimevernet. Ja, i styrkestrukturen har denne prosessen faktisk gått fortere enn vi trodde. En viktig årsak til det er at mange av soldatene i områdestrukturen og i innsatsstyrkene er vant med et slikt system i den sivile jobben sin. Bedrifter er ofte organisert med en ledelse som tenker strategi, kompetansestyring og økonomi. Så har de håndverkere og fagfolk som utfører og leder den praktiske utføringen. Denne synergien har ikke bare ført til at innføringen av spesialistkorpset i styrkestrukturen har gått fort, men vi har også raskt fått den operative effekten – altså kampkraften – vi er ute etter fordi personellet skjønner hensikten med systemet samtidig som soldatene i Heimevernet har en lang ståtid.

For det tredje skal Heimevernet forsterke sin **kommunikasjon og informasjon** internt og eksternt. I vinter gjennomførte Forsvarets mediesenter en spørreundersøkelse til styrkestrukturen i

Heimevernet som over 9000 mannskaper og befal besvarte. Dette har gitt noen gode indikasjoner på hvordan internkommunikasjonen til våre 40 000 kvinner og menn kan bli best mulig. Videre skal mine områdesjefer og distriktssjefer fokusere ytterligere på HV-kjentmann og sin egen rolle som det militære bindeleddet lokalt og regionalt til totalforsvarets aktører som fylkesmann, politi, sivilforsvar og andre. Samarbeidet gjennom fylkesmannens beredskapsråd er en god modell og fungerer godt som et forum for informasjonsutveksling, planlegging og samtrening.

Oppsummert: beredskapsklare avdelinger, effektiv trening, kommunikasjon og nettverksbygging er forhold vi i Heimevernet kan bedre selv, blant annet gjennom et godt fokus og mer standardisering. Jeg er en varm tilhenger av prinsippet om enkelhet og standardisering. For å sitere Clausewitz: «*Alt i krig er enkelt, men de enkleste ting blir vanskelig.*» (sitat slutt). Jeg ønsker derfor å gjøre endringer på noen områder, blant annet innen begrepsbruk. Vi vil igjen benytte velkjente militære termer på troppetyperne våre som eksempelvis jegertrupp og geværtropp slik at dette er gjenkjennbart internt i Forsvaret og for de som overføres til oss. Videre vil vi fokusere på standardiserte driller og ta tilbake den lokale beredskapsen.

Veien videre

Heimevernet beviser hver eneste dag at organisasjonen kan få til store ting med beskjedne midler. Vi har likevel et potensial innenfor effektivisering for å kunne frigjøre mer midler til målrettede tiltak som øker den operative effekten. Men Heimevernet kan imidlertid ikke klare alt selv og er således avhengig av støtte fra andre for flere av tiltakene, som jeg mener vil gi stor effekt for en relativt liten investering. For å bedre kampkraften, redusere reaksjonstidene og effektivisere ønsker jeg derfor:

En type personlig våpen: i dag benyttes fem forskjellige våpentyper til enkeltmann, med tilhørende fire forskjellige kaliber. HV trenger HK416 i hele strukturen. Det vil forenkle logistikken og utdanningen betraktelig. I dag er det faktisk slik i enkelte HV-distrikter at personell som overføres til HV må omskoleres fra HK416, som de hadde i førstegangstjenesten, til AG3; et våpen som gikk ut av Hæren for flere år siden.

Mer treningstid: Den årlige treningen er som nevnt selve pulsslaget i HV. Det er en avgjørende aktivitet som binder soldatene sammen og som bygger både forsvarsvilje og forsvarsevne. HVs områdestruktur trener etter en fast to pluss ett år-syklus. Det innebærer at mannskapene trener fire dager årlig to år på rad, mens spesialister og befal trener seks dager årlig to år på rad før de trener uten resten av området i fem dager det tredje året.

For å øke kvaliteten i Heimevernet ønsker jeg å utvide dagens 4/6-modell til den tidligere velprøvde 6/9-modellen; altså seks dager for mannskapene og ni dager for befalet hvert år. Disse ekstra timene og trening hvert år gir beviselig en positiv effekt på avdelingenes standard og operative nivå. Dette har vi blant annet sett i Finnmark, der HV-17 fikk tildelt ekstra treningsdager i 2017.

For innsatsstyrkene er det ønskelig å øke den årlige treningen fra 15 dager for mannskaper og 20 dager for befal, til 20 dager for mannskaper og 25 dager for befal.

Egen soldatutdanning: Heimevernet sliter med å rekruttere nok personell i tynt befolkede strøk i nord og i sør. Derfor ønsker jeg, som en forsøksordning, å starte en seks måneders grunnleggende soldatutdanning i Finnmark fra sommeren 2019. Dette kan også kombineres med en egen lagførerutdanning i førstegangstjenesten. Heimevernet kan dermed få tilført riktig personell med lokal kunnskap både på mannskapssiden og befalssiden.

Etter endt førstegangstjeneste på seks måneder kan personellet dermed overføres direkte til oss med sitt personlige utstyr, og vi kan benytte dem lenger i løpet av vernepliktens totalt nitten måneder. En egen grunnleggende soldatutdanning i HV må også ses i lys av at Hæren selv ønsker å benytte de vernepliktige i enkelte av sine avdelinger over et lenger tidsrom enn i dag. Det vil si en seksten måneder lang førstegangstjeneste, deretter overføring til en hærreserve i tre år – før en eventuell overføring til Heimevernet. Med en lenger ståtid i Hæren, blir det selvsagt langt færre måneder igjen for tjeneste i HV.

Heimevernet hadde på 1990-tallet sin egen rekruttutdanning. Soldatene ble utdannet etter et spesielt tilpasset program, og tilbakemeldingene fra distrikter og områder var at disse soldatene etter seks måneder ble veldig gode på grunnleggende ferdigheter og oppdragsløsning på troppsnivå.

En soldatutdanning i egen HV-regi er imidlertid ingen erstatning, men altså et supplement til dagens ordning, ettersom Hæren fortsatt skal overføre personell fra sine avdelinger med tolv måneders førstegangstjeneste, noe som HV har meget god erfaring med!

En egen FFI-studie: Forsvarets forskningsinstitutt skal i løpet av 2018 starte det som blir en treårig HV-studie. Første delen skal skissere fremtidige realistiske scenarier og dagens organisasjon. Del to tar for seg gapet mellom scenariene og organiseringen av Heimevernet. Del tre omhandler anbefalinger og organisatoriske endringer. Parallelt gjennom alle tre årene ser studien på anvendelsen av teknologi for å gjøre oppdragsløsningen enda bedre. Teknologien skal ikke erstatte soldatene. Igjen; materiell kan aldri bli viktigere enn personell. Men teknologi kan gjøre soldatene enda bedre.

Forsvarets forskningsinstitutt skal underveis i studien rapportere til en bredt sammensatt styringsgruppe, der jeg ønsker å ha med meg representanter fra Landrådet for Heimevernet, Forsvarets operative hovedkvarter, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Forsvarsdepartementet.

Forsvarsviljen

Jeg får ganske ofte spørsmål om hvordan overgangen fra spesialstyrkene til Heimevernet har vært.

Det er selvsagt åpenbare forskjeller mellom en spesialsoldat og en soldat i Heimevernet. Den grundige seleksjonen spesialstyrkene gjennomfører og tid til trening kan hverken Heimevernet eller noen andre forsvarsgrener for den saks skyld ta seg tid til. Men når det kommer til det aller viktigste er likheten større enn forskjellen, nemlig en forsvarsvilje og kreativitet som setter oppdraget i fokus.

Krigens natur har vært uendret gjennom hundrevis av år. Karakteren har endret seg, men som vi har sett ute i operasjoner vil det til slutt dreie seg om mennesker på bakken. Årene i Afghanistan lærte meg mye av hva som kreves når en er stilt overfor en langt dårligere utstyrt motstander, som likevel er svært vanskelig å nedkjempe på grunn av viljen til motstand. I Afghanistan var vi teknologisk overlegne i møte med fienden. Men jeg tror noe av årsaken til at vi ikke lyktes helt, er den innbitte viljen til dem vi kjempet imot. Viljen til å slåss for det de tror på. Til slutt blir viljen til å ikke gi seg avgjørende og jeg tror bestemt at forsvarsviljen er like stor i Heimevernet som i Forsvaret for øvrig. Historisk har mange gjort dyrekjøpte erfaringer når de har undervurdert den lokale motstandsviljen.

Jeg har derfor en stor tro på et landsdekkende, desentralisert og lokalt forankret heimevern som dreier seg om mennesker. Et heimevern med en avskrekkende effekt som er en del av et nasjonalt troverdig forsvar. Enhver motstander må ha dette i tankene; nemlig det faktum å risikere å måtte stå overfor titusener av militært trente kvinner og menn over hele Norge. Soldater som stiller med våpen i hånd når bjella klirrer. En organisasjon med utholdenhet over tid. Forsvarsvilje. Synlig nærvær *i* og lokalkunnskap *om* sitt hjemsted. Sivil kompetanse fra alt av yrker i det norske moderne og demokratiske samfunnet. Engasjerte mennesker med verv i frivillige organisasjoner. Livserfaring. Unik lokalkunnskap om klima, infrastruktur, befolkning og geografi. Et personlig nettverk. God situasjonsoversikt og situasjonsforståelse.

For meg er selve rasjonale for å etablere et heimevern basert på andre verdenskrigs bitre erfaringer fortsatt viktig. Som det het i stortingsproposisjonen fra 1946: «*Heimevernet skal ved plutselig overfall være på plass på et minimum av tid og søke å hindre fiendtlig framrykning gjennom eget område og naboområdene...*»

På et minimum av tid i eget område.

Jeg mener at historien fortsatt er grunnleggende for å forstå Heimevernet; ikke bare i fortid, men like mye i nåtid som i fremtid. *Forsvaret har et behov for å være militært på plass nettopp på et minimum av tid når det uforutsette skjer.* Raskt på plass med lokalt forankrede og beredskapsklare menn og kvinner. I Heimevernet har vi 40 000 soldater på bakken med vilje og evne til å gjøre en forskjell. Overalt – alltid!

Takk for oppmerksomheten.